

antem est, quia hæ dignitates, quatenus superiores Episcopis sunt, omnino sunt de jure humano ecclesiastico, et ideo nihil ratione illarum fieri potest, nisi quod specialiter concessum est, præsertim cum ita sit in dictis juribus declaratum; unde quod ait Glossa in principio distinctione 18, verbo *Constituendum*, scilicet, Episcopum posse concedere canones episcopales, et Archiepiscopum provinciales, intelligendum est de Archiepiscopo cum concilio provinciali, alias juri repugnaret, ut constat ex juribus citatis, præsertim ex cap. *Nullus Primas*, 9, quæst. 3. Ideoque æquiparatio illa Archiepiscopi cum Episcopo non est commoda, etiam respective, nam Episcopus solus potest facere canones episcopales, non sic Archiepiscopus provinciales.

4. *Cardinales posse ferre leges solum in Ecclesiis suorum titulorum.* — *Legatum summi Pontificis habere potestatem ferendi leges in sua provincia.* — Atque ex his facile intelligi seu expediri potest quartum dubium, scilicet, quam potestatem habeant ad condendas leges Cardinales, Abbates exempti habentes jurisdictionem episcopalem, vel alii similes Prælati, aut etiam Legatus Pontificis. Primo enim de Cardinalibus dicendum est, per se, et ratione suæ dignitatis solum posse leges ferre in Ecclesiis suorum titulorum. Probatur, quia tantum in illis habent jurisdictionem episcopalem, ut aperte sumitur ex capit. *His quæ*, de Majoritate et obedient., et capit. *Querelam*, de Elect., ubi id notat Panormit. citans Joann. Andr. et alios, et Hieron. Manfred. tractat. de Cardinalib., decis. 134. Secundo, dicendum est inferiores Prælatos, licet Cardinales non sint, si habent jurisdictionem episcopalem, posse jure communi in suis quasi diocesis leges ferre, nisi eis sit specialiter prohibitum, aut ex consuetudine, vel peculiari institutione requirente communitatis vel capituli consensum, quod tam ad regulares quam ad seculares extendi potest. Ratio est, quia hæc potestas est jurisdictionis, et per se, et jure ordinario est conjuncta cum jurisdictione episcopali. Tertio, idem dicendum est de Legato summi Pontificis; habet enim potestatem condendi leges in sua provincia, quæ durent, etiam finito munere ejus, donec revocentur, vel a Papa, vel ab alio habente æqualem potestatem. Ita declaratur in capit. ult. de Offic. legati, ubi Panormitan. et alii, Sylvester verb. *Lex*, n. 4. Ratio est, quia hoc munus ita institutum est a summis Pontificibus, et quia illi Legati habent jurisdictionem plus quam episcopalem et ordi-

nariam, ut patet ex toto titulo de Officio legati.

5. *Nullum præter dictos habere potestatem condendi leges canonicas.* — Ultimo dicendum est nullam aliam personam singularem, præter numeratas, habere in Ecclesia potestatem ferendi leges canonicas, quia nullibi concessa legitur, neque cum aliquo alio munere conjuncta est. Et ratio reddi potest, quia (ut supra dixi) potestas legislativa in qualibet republica de se est suprema; in inferioribus autem solum esse potest quatenus a supremo principe communicatur; non solet autem communicari, nisi magis principalibus et habentibus superiorem valde gubernationem, et ideo in Ecclesia jure ordinario hæc potestas non est conjuncta, nisi cum principali jurisdictione, qualis in Ecclesia est episcopalis, et non inferior.

6. Quinto, dubitari hic solet an sententiæ sanctorum Patrum, præsertim illæ quæ in decreto habentur, vim legis habeant: ratio dubitandi est, quia in Decreto Gratiani ut tales inferuntur, et ita communiter ut canones citantur. Imo Glossa in capit. *Noli*, dist. 9, verb. *In istis*, generaliter dixit sententias Patrum, quæ probantur a Gelasio dist. 15, cap. 3, esse canonicas usque ad minimum apicem. Sed hoc non habet fundamentum, quia nec Ecclesia hoc sentit, cum Patres non fuerint canonici scriptores, nec infallibilem assistentiam Spiritus Sancti habuerint. Neque in illo textu id dicitur, nisi specialiter de quadam epistola Leonis Papæ, in qua ut Pontifex locutus est: unde per vim exceptionis satis significatur approbationem aliorum operum non esse in eo sensu factam, sed solum ut de gravissima humana auctoritate illorum Patrum constaret. Quod ergo ad præsens spectat, dicendum est sententias seu dicta Sanctorum, per se, et quatenus nituntur auctoritate eorum, non habere vim legis, ut notat Glossa dist. 20, in princip., et sumitur ex tota illa distinctione. Et ratio est, quia lex non est actus doctrinæ tantum, sed potestatis; sancti autem Patres non habebant potestatem hanc, neque etiam hac intentione talia scripta tradebant. Lege Panormitan., Decium et Felin., c. *Ne imitari*, de Constitut. Dixit autem per se, et quatenus eorum auctoritate nituntur, quia interdum ipsi testificantur de præcepto, vel a Christo, vel ab Apostolis tradito, vel Ecclesiæ traditione introducto; et tunc ex illis colligitur præceptum tanquam ex testibus, non tanquam ab auctoribus. Unde, juxta modum quo de re aliqua seu obligatione testificantur, et juxta

CAPUT VI.

QUÆ COMMUNITATES SEU CONGREGATIONES ECCLESIASTICÆ HABEANT POTESTATEM CONDENDI LEGES.

majorum vel minorem consensum Sanctorum inter se, eo majorem vel minorem fidem efficiunt; de qua re vide August. de Ancona, lib. de Potestate Papæ, q. 100, et Canum, lib. 7 de Locis, cap. 3.

7. *Dicta Patrum non accipere vim legis eo quod a Gratiano in suo Decreto sint inserta, nisi ab aliquo Pontifice fuerint canonizata.* — Addo præterea sententias Patrum non accipere vim legis, eo quod a Gratiano in suo Decreto insertæ sint, nisi ab aliquo Pontifice fuerint canonizata, ut inter Decretales aliquando inveniuntur: ratio est, quia nec Gratianus habuit potestatem dandi vim legum, neque Pontifex aliquis pro legibus approbavit omnia quæ in illo Decreto continentur; quamvis aliqui canonistæ oppositum sentiant, quos refert et sequi videtur Felinus in cap. 2 de Rescript., n. 45. Sed revera non habent firmum fundamentum; nam consuetudo, quam allegant, non est in eo sensu (juxta conceptum communem sapientum) introducta. Et ita sentiunt plures alii canonistæ, quos idem Felinus refert et Decius ibid., n. 15. Idemque dicendum est de aliquibus legibus civilibus, quas in suo Decreto Gratianus posuit, quia non eo ipso habent vim legis canonicæ, nisi ab aliquo Pontifice sint canonizata, propter eandem rationem; ut sentit Glossa in c. 1 de Rebus Ecclesiæ non alienandis, in 6, verb. *Tractatus*, et videtur supponere Navar. de Reditib. Eccles., q. 3, mon. 17, n. 5.

8. Denique, obiter addo nonnulla referri a Gratiano quæ in Conciliis, vel Patribus, quibus ipse ea tribuit, non inveniuntur, de quibus merito dubitari potest an habeant vim legis. Nam aliqui putant omnino esse credendum Gratiano, quia jura auctoritatem illi tribuere videntur, juxta Decium et Felinum supra, cum Panormit., c. 2 citato de Rescriptis. Verumtamen, licet illa sit aliqua præsumptio, non tamen sufficiens ut inducat legis auctoritatem, et sufficientem propositionem. Quia Gratianus (verisimile est) non omnia sumpsit ex propriis originalibus, sed multa ex antiquioribus decretis, seu collectoribus, et ita facile potuit deceptio et mutatio fieri, præsertim in nominibus auctorum. Item in Decreto Gregoriano multa emendata sunt. Quapropter consulenda semper sunt originalia: quando vero hæc non inveniuntur, inspiciendum est an talia decreta usu saltem et consuetudine sint recepta, vel in aliis certioribus decretis confirmata, alioqui ad jus constituendum non sufficient.

1. *De concilio simpliciter spectato.* — Primum locum inter has communitates seu congregationes habet generale concilium, quod tribus modis considerari potest: primo, ut summum Pontificem personaliter habeat præsentem, cujus auctoritate et congregatum sit et procedat; secundo, quod habeat auctoritatem Papæ per Legatos præsentem, non tamen personam; tertio, ut omnino sine Pontifice sit. De primo, res est per se nota, quia si solus Papa potest ferre leges pro universa Ecclesia, a fortiori poterit simul cum concilio generali; et hujus rei exemplum habemus Actor. 15, ut supra notavimus. De secundo etiam concilio, si a Papa postea confirmatum sit, est etiam manifestum habere eandem potestatem, propter eandem rationem, et hujus rei exemplum habemus fere in omnibus conciliis generalibus extra urbem factis, et maxime in Tridentino.

2. *Leges conciliorum non obligare sine confirmatione Papæ patet traditione.* — *Concilium congregatum sub obedientia Papæ non habet immediate jure divino jurisdictionem in totam Ecclesiam.* — Difficultas autem est an hoc concilium habeat potestatem obligandi per suas leges, priusquam a Papa confirmetur. Aliqui auctores affirmant, significat Victor. in relect. 2 de Potestate Papæ, quæst. 1, n. 6; et Sot. in 4, dist. 20, q. 1, art. 4, ad 2. Suaderi potest, quia concilium illud habet infallibilem auctoritatem; ergo et supremam potestatem. Item quia alias superflue convocaretur ad leges condendas, quia tandem solus Pontifex illas conderet. Verior tamen sententia est, illas leges non obligare sine confirmatione Papæ. Ita Cajetanus opusc. de Comparatione Papæ et concil., lib. 2 de Summæ, c. 71; Navar., lib. 1 Consil., tit. de Constit., consil. 1, n. 4. Quod sufficienter probatur perpetua traditione et observatione conciliorum generalium; semper enim confirmationem a Pontifice postularunt, et antea non censebantur habere vim obligandi suis legibus, nec universe in Ecclesia recipiebantur. Quod si aliquando provincia vel Ecclesia aliqua particularis ante confirmationem admittit talem legem, id facit vel sponte, vel ex particulari præcepto suorum Præ-

latorum, ut Navar. notat, specialiter circa decreta Concilii Tridentini, quæ ante confirmationem cœperunt in Hispania observari. Ratio autem est, quia concilium congregatum sub obedientia Pontificis non habet immediate ex jure divino jurisdictionem super universam Ecclesiam; nulli enim illi concessa loquitur, sed Petro tantum; ergo tantum jurisdictionis habet quantum illi a Papa conceditur; sed Papa non dat auctoritatem concilio ad ferendas leges obligantes priusquam ab ipso confirmantur, ut ex usu constat; ergo. Dices, potest illam dare et mittere legatos cum ea potestate et conditione, ut leges a concilio latae statim sine alia confirmatione promulgari possint et obligare. Respondeo primo, si Papa id faciat antecedenter, ut sic dicam, confirmare illas leges; cum diximus autem confirmationem esse necessariam, de consequente vel antecedente intelligendum est. Adde vero nunquam id fieri, nisi quando Papa, in ipsa instructione concilii, in particulari declarat quid præcipiendum sit; nam in communi, et indifferenter non est ita expediens, quia confirmatio Papæ, ut certam habeat et infallibilem assistentiam Spiritus Sancti, oportet ut circa rem certam et determinatam versetur. Quod vero concilium hujusmodi illam habeat antequam confirmetur, satis dubia res est, et de qua non est hic dicendi locus.

3. *De concilio sine Papa aut ejus Legatis.*—Superest dicendum de concilio quando Papa nec per se nec per Legatos adest. Et quidem si in Ecclesia sit certus aliquis et indubitatus Pontifex, talis congregatio nec esset verum concilium, quia non esset legitime coactum, utpote sine auctoritate Pontificis romani; nam repugnare videtur ut ejus auctoritate congregetur, et quod desint in eo Legati ejusdem, vel aliquis qui ipsius nomine præsideat, et quod sit concilium generale; unde, si tale concilium fingatur, non poterit dici generale, quia omnino in illo deest Ecclesiæ caput, cum tamen eo tempore, ut supponitur, non desit in Ecclesia. Unde etiam, illo casu ficto admissio, constat decreta et leges talis concilii non posse obligare universam Ecclesiam ante confirmationem Papæ, quia non est generale, et quia de illo a fortiori procedunt dicta in priori puncto.

4. *De concilio tempore schismatis.*—Solum ergo superest dubium, quando contingit tale concilium congregari deficiente Pontifice, propter exortum schisma, ut contigit tempore Concilii Constantiensis. Et tunc dicendum cen-

seo tale concilium solum habere eam potestatem quæ necessaria est, veluti ad defensionem Ecclesiæ, et ad pacificandam illam eligendo summum Pontificem certum, et ideo solum ea posse præcipere et ordinare quæ ad hunc finem necessaria sunt, non vero leges perpetuas pro Ecclesia universa statuere. Hoc imprimis probat usus; deinde ratio, quia tale concilium non habet hanc jurisdictionem immediate ab aliquo jure divino positivo, quia nec scriptum est, nec traditione constat; neque etiam habet a summo Pontifice, quia supponimus illum non esse, et qui præcesserunt, illam non reliquerunt, quia nullum etiam decretum de hoc habemus; solum ergo habet potestatem quæ ex jure divino naturali consequitur in quolibet corpore mystico, ut possit se gubernare et tueri per principes particulares unitos in unum corpus, quando deest supremum caput; hæc autem potestas ex natura rei solum consequitur ad prædictum finem, et cum dicta moderatione. Unde, si tale concilium aliquas ferret leges, ad summum possent obligare ex vi acceptionis Ecclesiæ, vel quatenus singuli Episcopi possent illas in suis episcopatibus ferre, vel usque ad electionem Pontificis.

5. *Collegium Cardinalium vacante sede nullas fere posse leges obligantes totam Ecclesiam.*—Unde obiter intelligitur quid dicendum sit de Collegio Cardinalium, vacante sede; nullas enim ferre potest leges quæ obligent totam Ecclesiam. Ratio est, quia nulli est illi Collegio concessa talis jurisdictio. Nam de jure divino est idem argumentum, quia nulli constat; nec Collegium ipsum, seu Cardinalium dignitas censetur esse de jure divino, juxta communiorem sententiam, quam nunc non definimus. De jure vero ecclesiastico potius colligitur prohibitio ex Clementina *Ne Romani*, de Elect., in princip., ibi: *Irritum, aut inane decernentes, quidquid potestatis, aut jurisdictionis ad Romanum Pontificem (dum vivit) pertinentis, cæcus ipse duxerit exercendum.* Solumque ibi excipiuntur quæ in c. *Ubi periculum*, de Electione, in 6, cardinalibus conceduntur; ibi autem nihil eis conceditur, nisi quæ ad electionem Pontificis, et ad defensionem Ecclesiæ, et quæ ad obviandum imminentibus periculis spectant. De reliquis vero potius dicitur *quod se nequaquam de alio negotio intromittant*; et in § *Certum* additur: *Omni conatu et sollicitudine, prout possibilitas patitur, id acturi tantummodo, ut eorum ministerio acceleretur utilis et pernecessaria totius mundi promissio.* Atque hæc sententia sumitur

ex Glossa in Clementina unica de Schismaticis, verbo *Sede vacante*, in fine; expressius Abbas in c. *Cum te*, de Re judic., n. 13, et ibi Felin., n. 11; et Anton. de Butr., et Imola in c. *Translato*, de Constit.

6. Contrarium vero tenuit Archid. cum Laurent. in c. *Cum constitueretur*, 50 dist., in fine, et sequitur Jacobat. l. 1 de Conciliis, art. 12, par. 38; Alban., de Cardin., q. 42, in fine; Manfred., de Cardin., decisione 6. Fundatur, quia senatus poterat condere legem, l. *Non ambigitur*, ff. de Legib.; Collegium autem Cardinalium habet auctoritatem senatus, cap. *Ecclesia*, 16, q. 1, et cap. *Constantinus*, 96 distinct.: ergo. Confirmatur, quia Collegium Cardinalium habet potestatem creandi legislatorem. Quid ergo mirum quod possit condere leges? Sic enim intulit Hugo, in cap. *Nullus*, 79 dist., posse illud Collegium creare Cardinalem, quia potest eligere Papam. Confirmatur secundo, quia illud Collegium representat universam Ecclesiam, quatenus illius nomine potest eligere Papam. Sed hæc sententia non habet firmum fundamentum, neque video quomodo intelligi aut defendi possit. Nam vel loquitur de cœtu Cardinalium, vivente Papa, aut sede vacante; neutro autem modo vera esse potest; ergo. Minor quoad priorem partem patet, quia, vivente Papa, nullam jurisdictionem ordinariam habet illud Collegium, ut Collegium est; imo nec singulæ personæ ejus nisi in propriis titulis, ut supra dictum est. Quapropter vivente Papa nec congregari in unum possunt per modum talis collegii, nisi ex voluntate et auctoritate ejusdem Papæ, præsertim ad disponendum de his quæ ad Ecclesiæ regimen spectant, multoque minus poterunt tunc condere legem sine Papa. Altera vero pars evidenter convincitur ex juribus allegatis et discursu facto.

7. Unde illa æquiparatio cum senatu frivola est, quia nec in illis decretis habetur, et, licet fieret, intelligenda esset quoad honoris et dignitatis titulos, non quoad jurisdictionem spirituales. Hanc enim non potuit dare Constantinus, nec est in communitate aliqua ecclesiastica, nisi a Papa derivetur. Ad primam vero confirmationem, negatur consequentia, quia potestas solum est data Cardinalibus ad actum eligendi, non ad alios, licet minus nobiles. Unde etiam illa æquiparatio Hugonis falsum infert, quia Collegium Cardinalium revera non potest creare Cardinalem, quia nulli datur illi hæc potestas; potestas definita ad actum nobiliorem non potest extendi ad alium diver-

sæ rationis, licet minus nobilem, et ita notavit Glossa in Clementina 2 de Electione, verbo *Potestatis*, et Turrecrem. in dicto cap. *Nullus*. In secunda denique confirmatione, in rigore falsum est quod sumitur; nam potestas ille eligendi Pontificem non est in illo collegio ab Ecclesia, sed a Christo, mediantibus præcedentibus Pontificibus. Deinde, licet Collegium illud repræsenteret Ecclesiam, non tamen simpliciter, sed ad præbendum illum consensum, sicut procurator destinatus tantum ad unum actum. Sicut etiam Concilium acephalum, sede vacante, dicitur repræsenteret totam Ecclesiam, non tamen omnino perfectam, sed earentem capite, et in ordine tantum ad creandum illud, et tollenda impedimenta vel incommoda quæ interim solent Ecclesiæ advenire.

8. *De minoribus conciliis.*—Secundo loco, dicendum est de minoribus conciliis, de quibus statuitur regula, posse ferre leges accommodatas et proportionatas jurisdictioni suæ, tam quoad territorium quam quoad materiam legum. Hanc sumo ex communi doctrina canonistarum in § *Porro*, post cap. *Regula*, dist. 3; Hostiens. in Sum., titul. de Constit.; Decio, et aliis circa eandem rubricam; Innocent. in cap. *Grave*, de Præbendis. Declaratur et probatur breviter: nam hæc concilia sunt triplicis ordinis: quædam dicuntur nationalia, ut in Hispania fere fuerunt Toletana, et generaliter sunt illa ad quæ conveniunt non solum Episcopi, sed etiam Archiepiscopi alicujus nationis sub uno Primate, vel Patriarcha; alia sunt provincialia unius metropolis, in quibus conveniunt Episcopi suffraganei cum suo Archiepiscopo; alia denique sunt synodalia, quæ ordinarie non vocantur concilia, sed synodi, et ad ea conveniunt Abbates et Parochi cum suis Episcopis. Nullum ergo ex his potest per se ferre leges obligantes totam Ecclesiam, nisi Pontifex illas efficiat suas, quia non habent universalem jurisdictionem; et eadem ratione non possunt ferre leges in materiis gravioribus reservatis Pontifici, juxta regulam supra positam. At vero in materia proportionata potest unumquodque in suo territorio leges ferre.

9. Conclusio ergo sic explicata sumitur ex cap. *Catholica*, dist. 11, et ex cap. *Concilia*, dist. 17, et fere tota dist. 18, et cap. penult., dist. 92. Ratio autem hujus jurisdictionis summi potest vel ex natura rei, supposita ordinaria jurisdictione Episcoporum, et aliorum Prælatorum superiorum, qui in ordine ecclesias-

tice hierarchiæ illis superiores sunt aliquo modo. Nam inde statim fit ut, quatenus plures Episcopi sub uno Archiepiscopo vel Patriarcha constituuntur, possint etiam in unum congregari, et legitimum corpus mysticum efficere, in quo ex natura rei est potestas legislativa, eo ipso quod a superiore non prohibetur: et eadem ratio procedit in clero sub uno Episcopo constituto, etc. Vel etiam potest hæc jurisdictione censi ex institutione humana, quia summi Pontifices voluerunt ad majorem unionem et conformitatem diversarum nationum, vel provinciarum, aut episcopatum respectivæ, et ad magis suavem gubernationem, ut non solum per ipsos Episcopos, seu Primate sigillatim, sed etiam per legitima concilia et synodos leges ferri possent. Quæ institutio constat ex traditione antiquissima, et insinuat in citatis decretis, et novissime in Concilio Trident., sess. 24, cap. 2 de Reformat., quatenus præcipit, synodalia et provincialia concilia frequenter fieri.

10. Unde fit ut, ad obligationem legum quæ ab his conciliis fiunt, non sit necessaria confirmatio Papæ. Quia hæc concilia intra se habent, vel habere debent caput sibi proportionatum, scilicet Patriarcham, aut Primatem, vel Archiepiscopum, vel Episcopum, respective; et ideo sufficiunt ad ferendas et confirmandas suas leges particulares. Item in his legibus per se sumptis non est illa infallibilis auctoritas quæ in legibus conciliorum generalium, quia non feruntur pro tota Ecclesia. Et hinc etiam constat limitatio posita, quia hæc leges non procedunt a suprema jurisdictione, et ideo nec universales esse possunt, nec de rebus gravioribus, quæ vel totam Ecclesiam attingunt, vel summo Pontifici reservatæ sunt. Hoc autem intelligendum est præcise sistendo in auctoritate talium conciliorum secundum se; nam, si in aliquo eorum adsit summus Pontifex, vel ejus confirmatio postea accedat, possunt tales leges omnem vim et efficaciam accipere juxta Pontificis voluntatem. Quia potestas in eo non deest, ut supra dixi, et ideo ad majus auctoritatis robur, et ut leges immutabiliores sint, solent hæc concilia confirmationem suarum legum a Pontifice postulare. Hæc autem confirmatio non satis est ut tales leges ultra territorium suum extendantur, nisi hac intentione a Pontifice confirmetur, vel per traditionem, vel alium modum extendantur. Sic enim multa decreta conciliorum provincialium generaliter recepta et canonizata sunt. Ad hoc autem non satis est inveniri in Decreto

Gratiani, ut supra tetigi, sed aliunde in particulari observandum est, ex usu, et traditione, vel Pontificum decretis.

11. *De inferioribus communitatibus.*— *Minora quædam quæ solum pertinent ad bonum ordinem, et regimen capituli, posse ab ipso statui sine confirmatione Episcopi.*— Tertio loco, dicendum est de inferioribus communitatibus, et primo de capitulo Ecclesiæ cathedralis, quod dupliciter considerari potest, scilicet, vel vivente Episcopo, vel sede vacante. Item potest esse sermo vel de statutis obligantibus tantum ipsamet capitulum et membra ejus, vel de pertinentibus ad totum episcopatum, vel clerum. Primo ergo est certum capitulum nihil posse, vivente Episcopo, statuere de his rebus quæ ad alios pertinent, quia nullam habet jurisdictionem. Secundo, consentiunt omnes posse aliqua statuta facere pertinentia ad seipsum, seu capitulares suos. Dubitant autem doctores an possit ea facere per se sine consensu Episcopi, vel illum requirat. Cum enim Episcopus sit caput, non videtur corpus sine illo quidquam posse facere, argumento capituli *Novit*, de His quæ fiunt a Prælati, etc. Aliunde vero videtur Capitulum illud esse corpus distinctum, et habere suum proximum caput, scilicet, Decanum, et ut sic posse facere sua statuta. Sic enim aliquando in jure Capitulum ab Episcopo distinguitur, in quo significatur Episcopus non esse partem Capituli, etiamsi alias sit superior. De quo videri potest optime Glossa in Clementina 2 de stat. et qualit., verb. *In eisdem*, et quæ notantur in rubrica de His quæ fiunt a Prælati sine consensu Capituli, in qua fit clare dicta distinctio, et in cap. unic., Ne sede vacante, in 6. Communis tamen resolutio est, minora quædam, quæ solum pertinent ad bonum ordinem et regimen Capituli, posse ab ipso statui sine confirmatione Episcopi, argumento cap. *Cum omnes*, de Constit.; in gravioribus autem, quæ spectant ad suæ Ecclesiæ commoda, et ad observantiam antiquarum consuetudinum, necessarium esse consensum Episcopi, argumento cap. *Cum accessissent*, de Constit. Ubi in re gravi confirmatio Papæ postulat, argumento cap. *Cum consuetudines*, de Consuet.; et rationes pro utraque parte factæ utramque etiam partem probant, et ita docuit Glossa in cap. 2, § 1; verb. *Statutum*, de Verbor. signific., in 6; Sylv. verb. *Lex*, q. 4; Panormit., cum Innocent. in dict. cap. *Cum omnes*, n. 4, et latius ibi Felinus referens plures a n. 8.

12. Sed objicit Felinus ibid., n. 10, § *Quar-*

to est advertendum, quia Capitulum nullam habet jurisdictionem, neque magnam, neque parvam: ergo nullam legem omnino facere potest, quia lex essentialiter est actus jurisdictionis, ut supra l. 1 et 3 dictum est cum Bartol. in l. *Omnes populi*, ff. de Just. et jur., q. 1, et aliis. Respondet autem Felinus, quod statuere in decisione causarum, et super his quæ pertinent ad jurisdictionem, est jurisdictionis proprie; at vero statuere non esse jurisdictionis, quia universalitates possunt facere statuta in negotiis ad eas spectantibus, licet jurisdictionem non habeant. Sed jam in superiori libro, c. 2, dixi sine jurisdictione non esse propriam legem, licet possit esse quædam regula operandi ex conventionem partium, habens aliquam vim obligandi ex vi promissionis, vel pacti, non legis. Unde in præsentibus dicendum est, vel Capitulum habere jurisdictionem ad condenda statuta proportionata tali communitati et tali materiæ, vel ita statuta non esse proprias leges, sed ordinationes quasdam sub aliqua fidelitate obligantes. Et si primum dicatur, consequenter asserendum est illam jurisdictionem manare a Papa, haberique ex consuetudine, favente jure communi, et tacito consensu Pontificis. Neque id involvit aliquid repugnans, vel incommodum aliquod, sed potius valde probabile est, quia Capitulum clericorum capax est spiritualis jurisdictionis, et in eo et in omnibus partibus ejus est sufficiens communitas, ut pro illa possit ferri aliqua lex; et Pontifex illam contulit Episcopis: ergo etiam potuit illam conferre corpori Capituli mystico, in his quæ ad illud solum spectant. Si vero dicatur secundum, quod etiam est satis probabile, dicendum consequenter est talia statuta non obligare, nisi in vi juramenti, quod fieri solet, et in vi pacti, et promissionis, quæ solet etiam intercedere.

13. *De universitatibus.*— Et hoc modo intelligendum regulariter est quod de universitatibus ait Felinus, posse nimirum facere statuta, quod etiam de universitate Magistrorum, seu Academia, vel studio generali affirmat Sylv. verb. *Lex*, q. 4. Nam, deficiente jurisdictione in universitate, intelligendum hoc est de statuto fidelitatis, ut dixi, et est optimus textus in c. *Ex litteris*, de Constit., in princip. ibi: *Licet a vobis fide præstita fuerit constitutum*, ubi tota vis constitutionis ejusmodi ponitur in juramento, vel pacto, et ideo sustinetur, et ita exponitur ut non contraveniatur juramento. Si qua vero est universitas quæ nec jurisdictionem habet ad facienda statuta, nec pactum, aut compromissionem, seu juramentum mem-

brorum ejus de his observandis, quæ ex communi consensu vel omnium vel plurium constituta fuerint, illa neutro modo poterit statuere, ut constat de hac nostra Universitate Conimbricensi, et idem fere existimo in aliis multis observari.

14. *Communis sententia posse Capitulum leges episcopales ferre, quæ obligent donec ab Episcopo succedente revocentur.*— Superest dicendum de Capitulo, sede vacante, an possit facere legem pro tota diocesi, non ut capitulum est, sed ut jurisdictionem episcopalem pro tunc administrat, juxta c. *Cum olim*, de Majorit. et obedient. et cap. unic. Eodem, in 6, et c. *Si Episcopus*, et cap. ult. de Supplend. neglig. Prælat. in 6; et Trid., sess. 24, c. 16. In qua re duas invenio sententias. Prima, et valde communis, est posse capitulum leges episcopales ferre, quæ semper obligent donec a succedente in episcopatu revocentur. Hæc fuit opinio Fred. Sen. in cons. 16, quod incipit *Capitulum Ecclesiæ*, quam secuti sunt Anchar., Imol. et Anton., quos refert et sequitur etiam Fel. in d. c. *Cum omnes*, de Const., n. 9. Sequitur etiam Abb. in c. *Cum olim*, de Majorit. et obed., n. 24; Sylv., verb. *Capitulum*, q. 6, et Franc. Pavin., tract. de Potest. capituli, q. 6, referens plures alios, et addens se non invenisse doctorem famosum dicentem contrarium. Fundamentum potissimum est, quia Capitulum succedit in jurisdictione Episcopi quoad totam administrationem in spiritualibus et temporalibus, ut dicunt jura allegata: ergo potest quidquid Episcopus potest, quod illi non sit specialiter prohibitum; sed condere legem, est de potestate Episcopi, et non invenitur prohibitum Capitulo: ergo non est illi denegandum. Confirmatur, quia potest occurrere necessitas corrigendi aliquas pravas consuetudines: ergo potest capitulum per statuta pœnalia tali necessitati providere: erunt ergo de se perpetua, quia hoc est de ratione statuti, et quia nihil præjudicat futuro Episcopo, cum possit illa revocare, si expedire censuerit. Ex quo etiam addunt Pavin., Felin. et alii, posse Capitulum revocare statuta præcedentis Episcopi, si oporteat, et contraria statuere, quia est æqualis illi in jurisdictione, et est posterius, seu actu illam habet, quando alter jam illam amisit. Quod si objicias quia Collegium Cardinalium vel consilium omnium Episcoporum Ecclesiæ non potest, vacante sede apostolica, revocare Pontificum leges, nec novas universales facere pro tota Ecclesia, ut supra dictum est; ergo idem erit cum proportionem in Capitulo: respondetur negando con-